

Bericht aan een arkeneel (B. Buyt), 1974.
 – Koorwerken: *Tre sonetti del Michelangelo*, 1955; *Stabat Mater*, 1957; *Messe solennelle à 8*, 1953; *La Messe des morts à 15* (George Day), 1959; *Evangelie volgens Johannes*, 1965; *Blues en Fuga* (A. Magerman), 1968; *Passieverhaal volgens Mattheus*, 1968.

– Kamermuziek: *Prelude et fugue* voor orgel en strijkers, 1947; *Quintette* op. 54, 1955; *Trois jouets*, 1955; *Concertsonate*, 1957; *Serenade à Syrinx*, 1959; *Concertino voor piano en strijkkwartet*, 1963; *Pentaphonium*, 1964; *Gustaaf en Severine*, 1969; *Sicilienne*, 1970; *Dyptique* (strijkkwartet), 1971; *Contemplatie*, 1972; *Suonidoro*, 1974; *Pianokwartet* (postuum), 1975.

– Lied: *L'eau passe* (M. Carême) 1952; *Les violons du Prince* (kameropera), 1963; *Leis van de herder* (G. Helderenberg) 1973.

Om het scheppingswerk van R. voor studie toegankelijk te maken, en om de verspreiding van dat oeuvre te bevorderen werd te Gent een fonds VZW opgericht, „De Vrienden van Norbert Rosseau” onder het voorzitterschap van Gabriël Verschraegen.

Lit.: A. CORBET, *Algemene Muziekencyclopedie*, 6, 7, Antwerpen, s.d.; — K. DE SCHRIJVER, *Bibliografie der Belgische Toonkunstenaars sedert 1800*, Leuven, 1958; — R. WANGERMÉE, *La Musique belge Contemporaine*, Brussel, 1959; — A. VANDERLINDEN, *M.G.G. II*, Kassel, 1963; — P. GOETHALS, in: *Harop*, 1967, nr. 6, 7, 1968, nr. 7, 1969, nr. 1, in: *Vlaams Muziektijdschrift*, 1970, nr. 2, 1972, nr. 9, in: *Gamma*, 1976, nr. 1, in: *Berichtenblad V.F.J.K.*, 1976, nr. 4; — E. POPO, *Nieuw Vlaams Tijdschrift*, nov. 1969 (Ontwikkeling, Antwerpen); — A. BOONE, „Adem”, 1976, nr. 1 (Het Madrigaal, Leuven); — B. DE KEYZER, „Berichtenblad V.F.J.K.”, 1976, nr. 4; — D. VON VOLBORTH, *CeBeDem et ses compositeurs affiliés*, vol. 2; — H. WILLAERT, „Muziek en Woord”, 1979, nr. 56 (B.R.T. 3, Brussel).

P. GOETHALS.

ROYON, Louis, marineschilder, auteur en zeeman.

Geboren te Oostende op 1 juli 1882 als zoon van Alfred (1850-1934) en van Joséphine Kremer (1853-1930). Hij was het zesde kind in een gezin van dertien.

R. overleed te Waulsort op 10 dec. 1968 en werd aldaar begraven. R. was een telg uit een

bekende Oostendse zeelui- en handelaarsfamilie van Noordfranse afkomst, die ook menige kunstenaar in haar rangen telde zoals Euphrosine Beernaert, Lucie en Yvan R., e.a.

Zijn grootouders langs vaders' zijde waren de uitbaters van de bekende oesterputten met restaurant „Pavillon du Rhin” op de Oostendse Zeedijk. R.'s vader begon zijn loopbaan in dit bedrijf, was vervolgens reder ter visserij en dreef uiteindelijk handel in wijnen en likeuren te Oostende. Als jonge schoolganger in kostscholen te Geraardsbergen en Brugge beleefde R. wegens aanpassingsmoeilijkheden onaangename tijden. Maar al vlug koos hij voor een maritieme loopbaan. In 1897 monsterde hij aan op de Duitse driemaster „Apollo” waarmee hij rond Kaap Hoorn vaarde. De herinnering aan die wereldreis bleef R. steeds sterk bij en inspireerde hem tot vele marines.

Anno 1898 voer hij op Chili, monsterde af in 1899 en begon in aug. studies aan de Zeevaartschool, waar hij op 7 april 1900 het brevet van 2^e Luitenant ter lange omvaart behaalde.

Na 1900 vinden we dan de vroegste kunstwerkjes: een publiciteitsprentkaart „Vins et spiritueux Alfred Royon-Kremer” uit 1904 reproduceert een pentekening van R. Als kunstenaar was R. volledig autodidact.

Ondertussen hernam R. de zeevaart, maar studeerde verder om in april 1904 het diploma van 1^e luitenant ter lange omvaart te behalen en in 1908 het diploma van kapitein.

In 1908 werd R. luitenant bij de pakketboten Oostende-Dover. Hij woonde toen in de Hofstraat te Oostende. Op 5 nov. 1908 was hij medestichter van de *Cercle Artistique d'Ostende*, opgericht ten huize van Jan de Clerck; en hij stelde enkele keren tentoon in de salons die deze kring organiseerde van 1908 tot 1914. Het waren vooral fijnzinnige pentekeningen die hij toen maakte.

Bij het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog behaalde R. te Chatham het brevet van artillerieofficier bij de zeevaart.

De oorlogsjaren bracht hij hoofdzakelijk te Le Havre door. Hij voerde er het bevel over „Le Grand Remorqueur”, waarmee hij Oostende had verlaten, de dag dat het

Duitse leger zijn geboortestad bezette. Belast met tal van opdrachten en zendingen ondernam hij vele gevaarvolle zee-tochten. Voor zijn diensten ontving hij het maritiem Oorlogskruis. Na de Wapenstilstand werd hij gelast met het toezicht op de Noordzeeverrij, die toen door de vele onopgeruimde mijnenvelden, nog een hachelijke onderneming was. R. oefende deze functie uit tot 20 sept. 1919.

In 1921 gaf R. het varen om-den-brode op en ging zich volledig aan het schilderen en het pleziervaren wijden. Hij vestigde zich te Brussel, aanvankelijk in de Middaglijnsstraat 17.

Latere adressen waren de Drukpersstraat 15 te Brussel; Rue Guyot 32 te Parijs (1929); het Torengedebouw te Antwerpen (1931-1933); de Gewijde Boomstraat 31 te Elsene (1933) en de Tweekerkenstraat 20 te Brussel (1938). R. had ook een woonboot, de „Bohème”. Deze werd in 1928 totaal geplunderd tijdens R.'s afwezigheid. Ze lag toen gemeerd op het Kanaal van Willebroek.

Van 1921 af vervulde R. talrijke opdrachten voor de grote maritieme maatschappijen zoals de „Red Star Line” en de „Compagnie Maritime Belge”: hij ontwierp honderden affiches, prentkaarten, uurtabellen, spijksaarten, kalenders en briefhoofden die hij van maritieme scènes voorzag.

Alles werd gedrukt bij E. Stockmans & Cie, gekend voor hun verzorgde kleuredruk. Al deze zaken zijn tegenwoordig gezochte verzamelstukken. Geregeld hield R. ook tentoonstellingen van eigen werk. Zijn marines verkochten opvallend vlot, zodat zijn artistieke bezigheden hem toelieten zonder al te veel materiële bekommernissen te leven, en vooral, grote boottochten te maken die hem op hun beurt tot nieuwe werken inspireerden.

R. stelde ook regelmatig tentoon in de salons van de *Société des peintres de la mer* waarvan hij een der medestichters was geweest. Wegens onenigheid (R. had geen al te gemakkelijk karakter) zou hij zich in maart 1940 uit deze vereniging terugtrekken.

Het actief marineleven hernam toen hij tijdens de Spaanse Burgeroorlog dienst nam als hoofdneziener en stafchef bij de

Internationale Commissie voor Non-Interventie, opgericht met als doel de illegale wapentrafiëk naar Spanje te verhinderen. R.'s standplaatsen waren achtereenvolgens Dover en Sète (1936-1939).

Tijdens en na de oorlogsjaren stelde R. regelmatig zijn marines tentoon in Brusselsese galerijen, vooral in de Galerie Portenart, waar hij bijna jaarlijks te gast was tot in 1965.

Omstreeks 1947-1948 vestigde R. zich in een klein huisje in het afgelegen Freyr nabij Waulsort. Hij noemde het *Cap Horn* en versierde het binnen en buiten met marines. Daar leefde hij samen met zijn levensgezellin Léonie Tondeur.

R. was een aangenaam en boeiend verteller. Talrijke van zijn verhalen werden opgenomen in de *Essor Colonial et Maritime* en later hernomen in *Aquatic* (1966-1967).

Te Freyr had R. ook enkele contacten met de marineschilder Carlo Adam uit Châlet, die zijn stijl min of meer zou verder zetten. R.'s marines vertonen grosso modo twee aspecten. Er is eerst de romantische kant: visioenen van grote zeilschepen, echte oceanreuzen die sierlijk evolueren op de blauwe wateren van exotische zeeën. Zij brengen herinneringen aan zijn vele wereldreizen. In die zin kunnen we R. goed vergelijken met zijn Engelse collega Montague Dawson (1895-1973). In andere werken primeert de waarheidsgetrouwe uitbeelding, de diepgaande kennis van de zee, de exacte weergave van haar steeds wisselend uitzicht.

R. wist die elementen te combineren met een frisse, moderne, ietwat gestroomlijnde maar realistische vormtaal. Achteraf bekeken is zijn kunst een typische exponent van de figuratieve kunst van de tussenoorlogse periode.

Samen met Vital Keuller, Jef Dutillieu, Taf Wallet en Carlo Adam, behoort R. ongetwijfeld tot de beste van de traditioneel werkende marineschilders in ons land, althans voor wat de 20^e eeuw betreft.

Van R. zelf zijn er enkele foto's bekend. Vele daarvan berusten in de verzamelingen van het Nationaal Scheepvaartmuseum te Antwerpen. Foto's van R. zijn afgedrukt in de tijdschriften *Ostend-Flash* van juni 1960, en *Neptunus* nr. 190. Na

R.'s dood kwam het Nationaal Scheepvaartmuseum Antwerpen in het bezit van een ontzaglijke documentatie uit zijn nalatenschap: schilderijen, pentekeningen, affiches, spijkskaarten, prentkaarten, manuscripten, foto's, knipsels, briefwisseling, schetsboeken ... Het is de meest volledige documentatie over deze kunstenaar en zij staat trouwens volledig op steekkaart.

In andere musea is R. om zo te zeggen niet vertegenwoordigd: — enkele werkjes in het Museum van Oostende gingen verloren tijdens de brand van het Stadhuis in 1940. De Heemkring „De Plate” uit Oostende bewaart enkele affiches van de Oostende-Doverlijn. Verder kocht het Groeningemuseum te Brugge en de Pinakothek te München werk van R. aan.

Lit.: A. BERQUEMAN, Louis Royon. Peintre de la mer, Brussel, 1950; — O. VILAIN, Een Oostendenaar te Brussel ... Louis Royon, in: *Ostend-Flash*, mei 1960; — *Biografisch woordenboek der Belgische kunstenaars van 1830 tot 1970*, Brussel, 1979; — N. HOSTYN, De familie Royon en hun aanverwanten. Een familiekundig overzicht, in: *'t V.V.F. Streepje*, april 1980 e.v.; — ID., Vergeten Oostendse kunstschilders. XIII — Louis Royon, in: *De Plate*, jan.-febr. 1981; — ID., De zee en de kunst. Louis Royon, in: *Neptunus. Info-marine*, 28, 190 (1980-1981), 6.

N. HOSTYN.

RUBENS, Jan, schepen.

Geboren op 13 maart 1530; overleden te Keulen op 1 maart 1587. Afkomstig uit een oude Antwerpse familie, die reeds in de veertiende eeuw voorkwam. Einde veertiende eeuw werd een Adriaan Rubens genoemd, lederhandelaar, leerlooier, woonachtig in de Huidevetterstraat. Een kleinzoon, Jan genoemd, vestigde er zich als kruidenhandelaar-drogist in de Wolstraat. Uit het huwelijk van Pieter Rubens met Maria van Looveren, dochter uit het gasthof „In den Reyn”, werd in 1501 de zoon Bartholomeus geboren, aanvankelijk ook handelaar in specerijen, daarna apotheker. Uit zijn huwelijk in 1529 met Barbara Arents werd een zoon Jan geboren, de vader van Peter Pauwel. Grootvader Bartholomeus overleed in 1538, zijn weduwe huwde met een zoon uit de zeer voorname familie de Landmeter. Jan huwde in 1558 met Maria Pijpelinckx, de acht jaar jongere dochter uit een rijke familie.

Jan R. behoorde tot de invloedrijke families van de stad en zoals de meeste

zonen van dat patriciaat, ging hij vroeg naar het buitenland om zijn studies te voltooien. Na een studietijd in Pavia behaalde hij in 1550 te Rome het doctoraat in „beide rechten”, maar hij bleef nog in het buitenland tot 1557. Dat verblijf in het buitenland heeft hem, zo mag worden vermoed, wel toegankelijk gemaakt voor godsdienstige „nieuwlichterij”. Hij vestigde zich in 1558 als advocaat in Antwerpen en huwde in datzelfde jaar.

Op 7 mei 1562 werd de jonge advocaat door het besturende schepencollege tot schepen verkozen. Hij oefende dat voorname ambt uit tot 1568. Die jaren aan de vooravond van de grote onrust in de Nederlanden waren voor een ambtenaar uiterst bewogen en ook gevaarlijke jaren. Iedere politieke of religieuze uitlating werd aan de kerkelijke overheid meegedeeld en moest worden verantwoord.

Antwerpen was een stad waar honderden vreemde kooplieden vertoefden en velen deelnamen aan „ketterse” preken, die de overheid tevergeefs trachtte te verbieden. De beruchte „Hagepreken”, de beeldenstorm, die in 1566 honderden kerken verwoestte, versterkten de sfeer van onrust, die reeds door groeiende opstandigheid was geschapen. Schepen Jan R. trad weinig in de openbaarheid. Maar in een geheim rapport van een Spaans agent (1567) lezen we toch, dat vele leden van de magistraat de ketterse stromingen waren toegedaan, en wat meer is, dat Jan R. „est un calviniste notoire”. Dergelijke beschuldiging volstond reeds om iemand aan strenge vervolging bloot te stellen. De stadsoverheid had stellig deelgenomen aan een algemene politieke ontevredenheid. Ook al vinden wij Jan R. slechts een paar malen vermeld (o.m. zijn aanwezigheid op een feestje waaraan ook ketteren hadden deelgenomen), toch bleef het te beduchten dat hij niet zou ontsnappen aan bestraffing, zodra de vervolging van de schuldigen zou beginnen.

Nog bleef schepen R. in de stad toen de hertog van Alva, belast met de tuchting van alle schuldigen, in de Nederlandse gewesten was aangekomen en begin september 1567 begon met de gevangenneming van de graven van Egmont en Hoorn, en de bestraffing van de vroegere